

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

*ขจิต ฝอยทอง * กาญจนา ทองอินทร์ **

บทนำ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542:13-15) หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ในมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 สาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระทั้ง 8 กลุ่ม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผู้เรียนเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เป็นกิจกรรมที่เลือกเองตามความสนใจอย่างแท้จริง

1. ลักษณะของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐานสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมกับ

*หมวดภาษาอังกฤษ โรงเรียนหนองรีประชานิมิต อำเภอปอพลอย จังหวัดกาญจนบุรี

**ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลหนองฝ้าย อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี

ความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ ครูผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์เป็นต้น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสามารถแบ่งตามลักษณะของกิจกรรมได้ดังนี้

2.1 กิจกรรมพัฒนาความถนัด (Aptitude) ความสนใจ (Interest) ตามความต้องการของผู้เรียน (Need) เป็นกิจกรรมที่เพิ่มเติมความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) อย่างกว้างขวาง เช่น หอมภาษา งานประดิษฐ์ ประชาสัมพันธ์ งานเกษตร เป็นต้น

2.2 กิจกรรมที่ปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ การทำประโยชน์ให้แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เช่นกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดน เป็นต้น การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้นต้องจัดกิจกรรมให้มีการบูรณาการกับองค์ความรู้ต่างๆที่เกื้อกูล ส่งเสริมการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างเต็มที่

2. ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหมายถึงกิจกรรมที่จัดอย่างมีรูปแบบด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

3. เป้าหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีเป้าหมายดังนี้

3.1 ผู้เรียนได้รับประสบการณ์หลากหลาย เกิดความรู้ (knowledge) ความรู้ชำนาญทั้งวิชาการ (Academic) และวิชาชีพ (Professional)

3.2 ผู้เรียนค้นพบความสนใจ (Interest) และความถนัดของตนเอง (aptitude) เห็นช่องว่างในการสร้างงานอาชีพในอนาคต

3.3 ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความรู้ สามารถนำเอาประสบการณ์ (Experience) เพื่อการพัฒนาตนเองและการประกอบอาชีพ

3.4 ผู้เรียนพัฒนาบุคลิก เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างศีลธรรมและจริยธรรม

3.5 ผู้เรียนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ

4. หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

- 4.1 กำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม
- 4.2 จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ (Interest) ความถนัด (aptitude) และความสามารถของผู้เรียน (ability)
- 4.3 บูรณาการเข้ากับชีวิตจริงให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต (long - life education)
- 4.4 ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการที่เป็นประโยชน์สัมพันธ์กับชีวิตจริงในแต่ละช่วงวัย
- 4.5 จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะกิจกรรม
- 4.6 มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์(Vision) และเป้าหมาย (Goal) ของสถานศึกษา
- 4.7 ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ ครูเป็นเพียงที่ปรึกษา
- 4.8 เปิดโอกาสให้ ครู ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
- 4.9 มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

5. แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- 5.1 จัดกิจกรรมให้ส่งเสริมเกื้อกูลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระทั้ง 8 กลุ่ม เช่น โครงการรักษ์วัฒนธรรมไทย
- 5.2 จัดกิจกรรมตามความสนใจ (Interest) ความถนัดตามธรรมชาติของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชุมนุมกีฬา ชุมนุมดนตรีไทย เป็นต้น
- 5.3 จัดกิจกรรมให้ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี รักษาดินแดน เพื่อนเตือนเพื่อน เป็นต้น
- 5.4 จัดกิจกรรมให้บริการด้านต่าง ๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมเช่น บริการห้องสมุด สหกรณ์ พยาบาล เป็นต้น

6. การดำเนินการจัดกิจกรรมผู้เรียนดำเนินการได้ดังนี้

- 6.1 ประชุมชี้แจงครู ผู้ปกครอง ผู้เรียน เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 6.2 พิจารณาวิสัยทัศน์ (Vision) ของสถานศึกษา
- 6.3 สืบหาข้อมูล ความพร้อมของสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน
- 6.4 วางแผนร่วมกันจัดทำแผนงาน/โครงการ (ดูตัวอย่างตารางโครงการ)

6.5 ปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด (ดูตัวอย่างตารางแผนการดำเนินงาน)

6.6 นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน

6.7 สรุป/รายงานผลการปฏิบัติงาน

7. การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมผู้เรียน

7.1 ประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมโดยประเมินกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย

7.2 การประเมินกิจกรรมต้องคำนึงถึง (ดูตัวอย่างสรุปการประเมิน)

- เวลาในการร่วมกิจกรรมเป็นไปตามที่สถานศึกษากำหนด
- การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
- การบรรลุจุดประสงค์ของกิจกรรม

8. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

8.1 ครูที่ปรึกษากิจกรรมต้องดำเนินการดังนี้

- ดูแลให้เกิดคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์
- รายงานเวลาและพฤติกรรมเข้าร่วมกิจกรรม
- ศึกษา ติดตาม ผู้เรียน กรณีที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม
- บันทึกเป็นหลักฐาน การติดตาม และประเมินผลผู้เรียน

8.2 ผู้เรียนต้องปฏิบัติดังนี้

- ปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
- มีหลักฐาน/ ผลการเข้าร่วมกิจกรรม
- ถ้าไม่เกิดลักษณะที่พึงประสงค์ให้ปฏิบัติเพิ่มเติม
- ประเมินตนเองและประเมินเพื่อนร่วมกิจกรรม

8.3 ผู้ปกครองนักเรียนต้องปฏิบัติดังนี้

- ร่วมมือในการติดตามพัฒนาการของผู้เรียน
- บันทึกความเห็นสรุปพัฒนาการนักเรียน

สรุป กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับความรู้ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ครูที่ปรึกษาควรดูแล ศึกษา ติดตามผู้เรียนกรณีที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม มีการประเมินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม มีการบันทึกเป็นหลักฐานและ ประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2542) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542และที่แก้ไข

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุรุสภา.

บรรณาธิการวารสารวิชาการ
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร 10300

นายขจิต ฝอยทอง
โรงเรียนหนองรีประชานิมิต ตำบลหนองรี
อำเภอปอพลอย จังหวัดกาญจนบุรี
71220